

İZ BIRAKAN HATIRALAR -11-

12 EYLÜL 80 DARBESİ VE ÖNCESİ CEREYAN EDEN OLAYLAR

Önce gençlik sağ-sol diye ikiye ayrıldı. Sonra bunlar birbirleri ile çatıştırılmaya başlandı. Her gün onlarca genç ölüyordu. Zamanla meşhur pek çok şahsiyete de suikastlar yapıldı. Âdeta insanlar sokağa çıkmaktan korkar hâle gelmişti. Darbe günlerine doğru suikastlar daha da arttı.

O günlerde Konya'da sol görüşlü avukatların yazıhanelerine saldırılar oldu. Bazı avukat arkadaşlar Konya'yı terk etmek mecburiyetinde kaldılar. Yine o günlerde Konya Barosu sağ ve sol görüşe sahip tanınmış kimselerin listesini yapıp vilayetçe bunlara silah taşıma ruhsatı verilmesi hususunda bir teşebbüste bulundu. Elli kadar avukata silah taşıma ruhsatı verildi. Ben de bu listenin içerisindeydim. O günler gerçekten çok sıkıntılı günlerdi. Tabanca ile duruşmalara giremediğimiz için tabancaları kâtip ve başkâtiplere emanet olarak bırakıyorduk. Bu şartlar içe-

Dr. Mehmet
Ali UZ

risinde darbe ortamı hazırlanıp darbe yapıldı. 12 Eylül günü bıçakla kesilir gibi anarşik olaylar kesiliverdi. Darbeciler ortamı öyle hazır hâle getirmişlerdi ki millet derin bir nefes almıştı. Aynı silahın hem sağ hem de sol gruplar tarafından kullanıldığı sonradan anlaşıldı.

27 Mayıs darbesinin millet iradesi ile iktidar olmuş siyasilere reva görülen uygulamalar yanında, Yassıada kararları ile idamlar tarihe bir kara leke olarak geçmişti. Aynı şekilde 12 Eylül darbesi de hemen hemen aynı özellikleri taşıması ile bir sağdan ve bir soldan gençlere idam uygulaması ve özellikle Mamak işkenceleri ile bu darbeye tarihte kara bir leke olarak yerini aldı.

Seni Korumak İçin

Avukatlara yapılan saldırıların olduğu günlerde iki gencin sabahtan öğleye kadar yazıhanemin önünde dolaştıklarını fark ettim. Gençler yazıhanenin çevresinden ayrılmıyorlardı. Merak ettim, yanlarına vardım. Sabahtan beri niye buralarda dolaştıklarını sordum. Gençlerden birisi: "Başkanım görevlendirdi; sizi korumak için buradayız." cevabını verdi. Gençleri yazıhaneme davet edip çay ısmarladım. Sonra bunlara: "Siz endişe etmeyin

beni Allah korur, başkanınıza selam söyleyin, bir daha gelmeyin.” dedim. Gençler gittiler. Aradan çok geçmeden darbe oldu.

Gün Sazak’ın Şehit Edilmesi

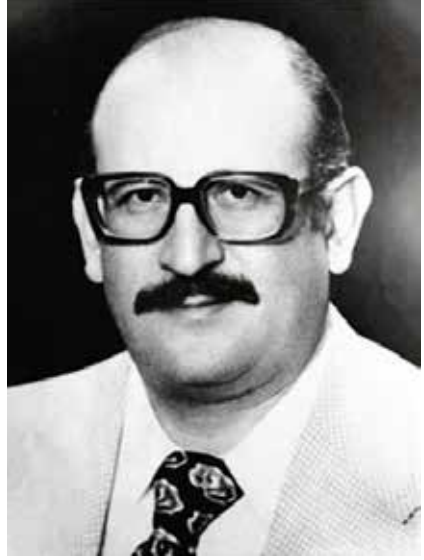
Gün Sazak köklü bir aileye mensuptu. Bir süre de Gümrük ve Tekel Bakanlığı’nda bulunmuştu. Aynı zamanda MHP Genel Başkan Yardımcısı idi. 1977 seçimlerinde Alparslan Türkeş Bey’in kimseyle istişare etmediği birçok meseleyi onunla istişare ettiğinin farkına varmıştım. MHP’de ikinci adam durumunda idi. 1980 öncesi anaşinin tırmandığı sağdan ve soldan pek çok insanın katledildiği bir dönemde 27 Mayıs 1980 günü komünistler tarafından şehit edildi. O gün duruşmalarım dolayısıyla adliyeye gidiyordum. Yolda birkaç ülkücü gençle karşılaştım. Hüngür hüngür ağlıyorlardı. Türkiye’de taş üstünde taş kalmaz, diye çok korkmuştum. MHP büyük bir sabır ve basiretle bu tahriklere kapılmadı ve gençleri karşı eylemlerden ala koymayı başardı.

12 EYLÜL SONRASI CEREYAN EDEN BAZI OLAYLAR

12 Eylül Darbe Sonrası Konya’da Sergilenen Baskı

Darbe gerçekleşmiş ortalık durulmaya başlamıştı. Ama halk bir uygulamadan son derece rahatsızdı. Sağdan ve soldan tutuklanmayan birçok insanın evi gecenin bir saatinde asker ve sivil bir grup tarafından basılıp aranıyordu. Belge olarak da evde buldukları birçok kitaba el koyarak bir çuvala doldurup alıp götürüyorlardı. Halk son derece huzursuzdu. Hiç ilgisi olmayan insanlar bile evim ne zaman basılıp aranacak, diye huzursuz günler geçiriyordu.

Mustafa Ataman, ordu kuman-

Gün Sazak (1932 - 1980)

danına hitaben bu uygulamanın yanlışlığına ilişkin: “Sıkı Yönetim Kumandanına Bir Arıza” başlığı altında bir yazı neşretti. Bu yazı gazete sahibi Takva’nın haberi olmadan neşredilmişti. Ordu kumandanı mektubu okur ve uyarıların doğru olduğuna kanaat getirir. Ardından Mustafa Ataman’ın bulunup getirilmesi için emir verir. Askeri vasıtalar gazete ile kumandanlık arasında adeta mekik dokur. Fakat bir türlü Mustafa Ataman Bey’e ulaşamazlar.

Mustafa Ataman Bey o gün evinden çıkmış her şeyden habersiz eş-dost ziyareti yapa yapa gazeteye doğru gelmektedir. Gazete sahibi ve çevresi büyük bir endişe içerisinde. Mustafa Bey gazeteye gelince: “Nerelerdesin? Ordu Kumandanı seni arattırıyor.” derler. Mustafa Bey bulunamayınca 2. Ordu Kumandanı yerinden ayrılırken 2. Ordu Kurmay Başkan Yardımcısı Nihat Arda Paşa’yı Mustafa Ataman Bey’e selam ve teşekkürlerini iletmek için görevlendirir. Nihat Arda Paşa da durumu telefonla Mustafa Ataman Bey’e tebliğ eder. Mustafa Ataman Bey, daha sonra 2. Ordu Kumandanlığınca tertip edilen kokteyle özel misafir olarak davet edilir.

12 Eylül darbesi

Konyalıların evlerinin aranması böylece son bulur, halk da rahat bir nefes alır. Demek ki zor zamanda konuşacak cesur insanlara ihtiyaç var. Mustafa Bey böyle cesur, ne diyeceğini çok iyi bilen tecrübeli bir gazeteciydi. Allah rahmet eylesin.

Toplantıyı Dağıtın

12 Eylül'den sonraki bir dönemde bir gün bizim Küçükköprü'deki bahçede bir akşam arkadaşlarla oturmuştuk. Misafirler hanımlarıyla beraber ikindiden gelmişlerdi. O gün Selçuk Üniversitesi Rektör Yardımcısı Kemal Bıyıkoğlu, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Mustafa Kafalı, Mustafa Karaduman, Avukat Tevfik Fikret Kılıçkaya ve bazı akademisyen arkadaşlar bulunuyordu. Yemekten sonra oturmuş sohbet ediyorduk. Saat on bir suları idi. Zil çaldı, baktım kapı önünde bir polis arabası. Polislerden birisi: "Toplantıyı dağıtın!" deyince ben de: "Bizim toplantı falan yaptığımız yok. Bu bir aile oturması, ben de ev sahibiyim; kimseye kalkın gidin, diyemem. Gücünüz yetiyorsa kendiniz dağıtın." dedim. Polisler fazla ısrar etmediler ve çekip gittiler.

Aradan on-on beş gün geçti geçmedi, ikinci sıkıyönetim ordu kumandanlığının görünen lüzum üzerine gerekçeli kararı ile Profesör Kemal Bıyıkoğlu Bursa'ya, Profesör Mustafa Kafalı da Ankara'ya tayin

edildi. Diğer akademisyen arkadaşlara dokunmadılar. Tabii misafirlerin kim olduklarını araba plakalarından tespit etmişlerdi.

Ben içeriye girince misafirler: "Gelen kimdi?" diye sorduklarında endişe etmemeleri için bir komşu dedim. Tayini çıkan iki arkadaş da vefat etti.

Birkaç Sıkı Yönetim Mahkemesi Hatırası

Seksen darbesi öncesinde sağ-sol mücadelesinde pek çok fail-i meçhul dosya vardı. İhtilalden sonra bu dosyalar yeniden ele alındı. İki taraftaki gençlere işkence ile birer suç kabul ettirildi. Sağcı-milliyetçi gençler solcu polisler, solcu gençler de sağcı polisler sorgulandı. İşkence edilen gençlere suç listesi uzatılıp beğendiğini al, diyorlarmış. Yapılan işkence kalıntılarını aylar sonra müvekkillerde görmüştüm. O dönemde pek çok davaya girdim. Çoğu beraatla neticelenmişti. Fakat Türkiye'de sağdan-soldan binlerce genç yıllarca hapis yatmış, bu yüzden pek çok gencin beden veya ruh sağlığı bozulmuştu.

O döneme ait hafızamda yer eden birkaç davayı aktarmak isterim.

İdamlık Bir Dava

Hatırımda kaldığına göre Nevşehir taraflarından bir genç, cinayet

suçlamasıyla Konya Sıkıyönetim Mahkemesine sevk edilmişti. Olayın şahidi de bir avukattı. İlk duruşmada tanık: “Yürüyüş yapıyorduk, arkamda bulunan sanık beni vurmak için ateş etti. Gömleğim pantolonumun dışında idi. Sanığın sığıdığı kurşun gömleğimi delerek önümde yürüyen maktule isabet edip onun ölümüne sebep oldu.” diyordu. Bir de tanık avukat, mahkeme heyetine güven vermek için ikide bir: “Ben iki fakülte mezunuyum.” deyip duruyordu.

Dosyaya tanık avukatın kurşunla delinmiş gömleği bile konulmuştu. Dosyayı incelemem sırasında bir husus dikkatimi çekti. Otopsi raporunda, maktule isabet eden kurşunun yukarıdan bir yerlerden atıldığı belirtiliyordu. Savunmamı bu nokta üzerine teksif ettim. İlk duruşma sonunda müvekkil tahliye edildi.

İşin en garip tarafı bir süre sonra bu tanık avukatın, aşırı sol faaliyetlerden tutuklanıp gönderilmesi oldu. Bu nasıl bir düşmanlıktı Yarrabbi! Nerede ise okumuş bir adamın şahadeti ile bir gencin hayatı söndürülecekti.

Dokuz Davulcu Davası

Yine Nevşehir taraflarından bir ilçeden gelen bir dava, ramazanda davul çalıp bayramda bahşiş toplanan gençlerle ilgiliydi.

Milliyetçi dokuz genç ramazanda geceleri davul çalıp bayramda halktan bahşiş toplamışlar. Savcılık bunu gaspa sokup gençleri tutuklayıp mahkemeye sevk etmişti. Duruşmalarda pek çok tanık dinlendi. Reis sanıkların kendilerini tehdit edip etmediklerini sorduğunda tanıkların hepsi sanıkların kendilerini tehdit etmediklerini söylediler. Yine reisin: “Öyleyse niye verdiniz?” sorusuna: “Korktuk da verdik.” cevabını vermişlerdi. Bu duruma göre gaspın şartları teşekkül etmiyordu. Savunmamız da bu konuyu belirtmemize rağmen mahkeme dokuz gence gasptan onar yıldan doksan

yıl kadar mahkûmiyet verdi.

Sanıklar yıllardan beri tutuklu idi. Davayı temyiz ettim, temyiz neticesi uzun sürebilirdi. Temyiz dilekçemin sonuna sanıkların daha fazla mağdur olmamaları için, bozma ile birlikte sanıkların tel’le tahliyelerinin sağlanması talebinde bulundum. Askerî Yargıtay talebime aynen uyup davayı esastan bozmuş ve sanıkların tel’le tahliyelerine karar vermişti. Sanıkların en küçükleri şimdi Kayseri’de bir devlet görevinde... Her Cuma tebrik mesajı atar.

Onlar Yatmış, Bu da Yatsın

İkinci Ordu Malatya’ya kaldırılınca sıkıyönetim mahkemesi de Malatya’ya nakledildi. Bir süre gidip gelerek başladığımız davaları bitirdik. Bir gün yazıhaneme civar vilayetlerden bir vatandaş geldi. Oğlunun da içlerinde bulunduğu otuz dokuz genç, altı ay tutuklu kaldıktan sonra beraat etmişler. Gelen zat Avrupa’da çalıştığı için mahkemeden önce oğlunu Avrupa’ya götürmüş. Bu sebeple çocuğun dosyası ayrılmış.

O zamanlar haklarında soruşturma yapılanların belirli bir süre içerisinde teslim olmamaları hâlinde Türk vatandaşlığından çıkarılacakları yolunda bir karar alınmıştı. Bu şahsın oğlunun da yetkili mercilere teslim olması gerekiyordu. Süre dolmadan oğlunu getirmesini, eğer sınırda tutuklamazlarsa birlikte Malatya’ya gitmemiz gerektiğini söyledim. Adam sürenin son günü çıktı geldi. Birlikte Malatya’ya gittik. O gün nöbetçi olan savcı, Konya’da iken bana da kök söktüren, sol düşünceye sahip bir üsteğmendi. Meseleyi kendine anlatınca, sanığı tutuklama talebiyle nöbetçi hâkime göndereceğini ifade etti. Arkadaşlarının beraat etmesi sebebiyle tutuklama talebine gerek olmadığını söylediysem de: “Arkadaşları altı ay yatmış, bu da altı ay yatsın!” diyordu. Dosyaya bakacak hâkim de her zaman savcının taleplerine uyan bir

hâkimdi. Orada bir savcı daha vardı. Onunla görüştüm. Yarın ben nöbetçiyim. Yarın getirirsen tutuklama talebinde bulunmam, dedi. Fakat ertesi günü beklememiz mümkün değildi. Yoksa çocuk vatandaşlıktan çıkarılacaktı.

Bunun üzerine saygınlığı olan bir mahkeme başkanı Celal Kalyoncu Bey'e gittim. Meseleyi kendisine anlattım. Askerî savcının mantıksızlığı ve hukuksuzluğu aşikârdı. Celal Bey: "Sen bana dosya hâkime giderken haber et." dedi. Asker dosyayı hâkime götürürken Celal Bey'e haber verdim. O da dosyanın arkasından nöbetçi hâkimin odasına girdi.

Müvekkilim tutuklanmamıştı. Celal Bey'e meseleyi nasıl hallettiğini sorunca, hâkime önündeki dosyanın ne olduğunu sorduğunu, hâkim meseleyi anlatınca da: "Ben ol sam tutuklamam." dediğini anlattı. Tabii Celal Bey, sevilen, tecrübeli, saygınlığı olan ceza hâkimlerinden birisi idi. Nöbetçi hâkimin onun düşüncesine zıt bir karar vermesi de mümkün değildi. İşte Celal Bey nazik bir şekilde meseleyi halledivermiş, bir haksızlığı böylece önlemişti.

Bir seferinde de sanığın ifadesinde adı geçti diye aynı savcı bir avukat arkadaşımızı tutuklatmaya kalkışmıştı. Bunu da yine Celal Bey vasıtasıyla halletmiştik. Bu dava benim Malatya'da aldığım son dava oldu.

Avukatların Arabalarının Aranması

Dutlukurı'nda duruşmalara gidip gelirken bir ara arabalarımızı aramaya başlandı. Nizamiyede asker bizi durduruyor, motor çevresinde ve bagajda bir şeyler arıyorlardı. Bu bizim için son derece onur kırıcı idi. Bir gün konuyu arkadaşlara açtım ve cezaevi müdürü ile görüşmemizi teklif ettim. Arkadaşlarda bir yılgınlık vardı. Yanıma katılacak kimseyi

bulamadım. Meseleyi nadir de olsa duruşmalara katılan Avukat İhsan Ceylan Bey'e açtım. İhsan Bey benimle gelmeyi kabul etti. Birlikte cezaevi müdürü binbaşığı ziyarete gittik. Müdür Bey'e meseleyi anlattım ve: "Avukatların arabalarında ne arıyorsunuz?" diye sorunca cezaevi müdürü: "Bomba!.." demesini mi? Dilimin döndüğünce böyle bir şeyin mümkün olmadığını ve bu aramanın bizim için son derece onur kırıcı olduğunu ifade ettim. Ziyaret olumlu bir hava içerisinde geçmişti ve sonunda cezaevi müdürü: "Eh öyleyse avukatların arabalarını aramayalım." demişti. Bu meseleyi böylece halletmiş oldum.

2. Ordu Kumandanı Bedrettin Demirel'i Ziyaret

Yukarıda aylar sonra bile müvekkillerde işkence izlerine rastladığımızı anlatmıştım. Duruşmalarda sanık ifadelerinin işkence altında alındığı yolundaki savunmalarımızı, müdafaalarımızda zapta bile geçiremiyorduk. Tabii işkence altında alınan ifadelerin hukuki hiçbir değeri yoktu.

Arkadaşlara bu meseleyi zamanın ordu kumandanına anlatmak için bir ziyarette bulunmamız gerektiği teklifinde bulundum. Arkadaşlar arabalarımızda bomba arama meselesinde olduğu gibi bu konuda da isteksiz davrandılar. 2. Ordu Kumandanlığından randevu istedim. Yanıma yine avukat İhsan ağabeyi alabildim. Ziyarete birlikte gittik. Meseleyi olduğu gibi anlattım. 2. Ordu Kumandanı büyük bir pişkinlik içerisinde işkenceleri eski bir polis alışkanlığı olarak değerlendirip geçti. Allaha şükür korktuğumuz gibi olmadı. Girdiğimiz davaların %90'ından fazlası beratla neticelendi. O zamanlar öyle bir netice almamızda askerî heyetlere sivil mahkemelerden katılan hâkimlerin büyük rolü olmuştu. Verilen kararları Askerî Yargıtay da onamıştı.

Mehmet
Nuri
YARDIM
(**)

EDEBİYATIMIZA ADANMIŞ ÖMÜR (*)

Saim Hoca'nın bütün kitapları gibi Kömen Yayınları'ndan çıkan *Benim İstanbulum*'da 1959-1965 yılları arasında yaşadığı *Dersaadet*'i anlatıyor.

Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nu tanımak, sohbetinde bulunmak, onunla seyahat etmek, dostluğunu kazanmak bir lütuftur. Cenabı Allah o bahtiyarlığı fakire de nasip etti, şükürler olsun. 2000'li yıllardı. Akşehir'de Nasreddin Hoca Sempozyumu'na davetliydim. Bir çok Türkolog gelmişti toplantıya. Hepsi tebliğlerini sundu. Nasreddin Hoca'nın ne büyük bir kültür hazinesi olduğunu o gün daha iyi idrak ettim. Şairliği, düşünürlüğü, kalenderliği, derişliği... Kısacası bir ufuk turuna çıkmıştık o üç günde. Prof. Dr. Saim Sakaoglu Hoca'nın tebliğini o gün salonu dolduran bütün dinleyicilerle birlikte pür dikkat dinlemiştik. Hocanın nükteleri, hatıraları, sohbetleri o kadar faydalı, o kadar yürek sarıcı idi ki... Sempozyum sona ersin istememiştım doğrusu. Ama çabucak bitti ve İstanbul'a döndüm. Saim Hocamla o gün kurduğumuz sağlam dostluk bağı elân devam ediyor. Konya-İstanbul hattı ve irtibatı aralıksız sürüyor. Bir kültür, sanat, medeniyet ve edebiyat sakasıdır Saim Hoca... Konya'da yaşayan, Mevlâna'nın hemşehrisi aziz hocamızı buradan saygıyla selamlıyorum.

KIYMETLİ MAKALELER, SEÇKİN ESERLER

Onun biyografisi kitaplık bir çalışmadır ki buradaki yerimiz almaz. 28 Şubat 1939 tarihinde Konya'da doğdu. Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'nu (1946-1951), Konya Lisesi'nin orta kısmını (1951-1955) ve lise kısmını (1955-1959) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden diploma aldı (1960-1965). Ayrıca Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nu da bitirdi. İlk görev yeri Tokat Gazi Osman Paşa Lisesi'dir (1965-1967). Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde, önce asistan (1967-1971), sonra sırasıyla asistan doktor (1971-1977), doçent doktor (1977-1988) unvanlarını aldı.

1988 yılında Konya Selçuk Üniversitesi Fen/Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne profesör olarak atandı. İki dönem Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nda bulundu (1988-1994). 1994'ten sonra bölümüne döndü. Emekli oluncaya kadar bölüm başkanlığını da yürüten Sakaoglu, 20 Mart 2006 tarihinde yaş haddinden emekli oldu ama mektuplarıyla, konuşmalarıyla, makaleleri ve eserleriyle talebe yetiştirmeye devam ediyor, Saim Sakaoglu'nun eserleri, makaleleri ve bildirileri İngilizce, Almanca, Fransızca, Makedonca ve Japonca dillerinde de yayımlandı. 60'dan fazla basılmış eseri bulunuyor.

(*) Bu yazı, İstanbul'da kurulu olan, *Dersaadet* Kültür, Edebiyat, Dil, Sanat ve Tasarım Platformu Derneği'nin aylık yayın organı *Şehir ve Kültür* dergisinde yayımlanmış ve yazarın izniyle buraya alınmıştır: 61, Ağustos 2019, 90-91.

(**) Siirt, 23 Nisan 1960. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu, Yazar, gazeteci, edebiyat araştırmacısı, İstanbul'da yaşamaktadır.

Hakkında dergi özel sayıları ve kitaplar hazırlandı. **Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca. Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler, Nasreddin Hoca** (Ali Berat Alptekin ile beraber) Saim Sakaoglu'nun Nasreddin Hoca ile ilgili olan eserleridir. İlim adamımızın, bu kitapların dışında **Gümüşhane Masalları, 101 Anadolu Efsanesi, Türk Çocuklarına Masallar, Kıbrıs Türk Masalları Azerbaycan Âşıkları ve El Şairleri I-II, Dadaloğlu, Ercişli Emrah, Bayburtlu Zihni, Dadaloğlu Bibliyografyası** gibi çeşitli eserleri bulunuyor.

AKŞEHİR'DEN BÂBİÂLİ'YE NASREDDİN HOCA

Bu mümtaz ilim adamını, İstanbul'daki dostlarımla da tanıştırmak istedim. Davetimizi kırmadı ve 18 Nisan 2013 tarihinde **Bâbîâli Sohbetleri**'nde bize Nasreddin Hoca'yı anlattı. Salondaki dinleyici kitlesinin ağzı açık kaldı. Nasreddin Hoca'yı hiç böyle bilmiyorlardı. Konuşmasına başlarken kendisini şöyle takdim etmişti: "Bana Nasreddin Hoca'nın avukatı diyorlar." Saim Hoca, Nasreddin Hoca ismi altında nasıl terbiyesizce, anlatılamayacak fıkralar uydurulduğunu ve buradaki kastın hem 'hoca' imajına hem de 'din adamlığı' kavramını yıkmak olduğunu teferruatıyla diye getirmiş, 'Hocaya atfedilen fıkraların zekâtı bile ona ait değildir.' Demişti. O toplantıda kendisine, "Aziz Hocam, siz Nasreddin Hoca'nın dünya çapındaki uzmanısınız. Her yerde Hoca'ya yakıştırılan fıkralar anlatılıyor, yazılıp çiziliyor. Bir fıkranın Nasreddin Hoca'ya ait olup olmadığını nasıl bileceğiz?/" diye sormuştum. Saim Hoca bu suale şu cevabı vermişti: "Bunun testini yapmak çok kolay. Ben de bu şekilde hareket ediyorum. Nasreddin Hoca, adı üstünde, bir âlim, hoca, İslam büyüğü... Dolayısıyla ondan kötü söz, müstehcen laf, sadır olmaz. İslamî âdâba aykırı bir şey söylemez, anlatmaz. Edeb sınırını aşıyorsa bilin ki o fıkrâ Nasreddin Ho-

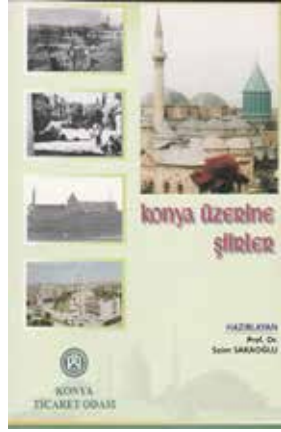
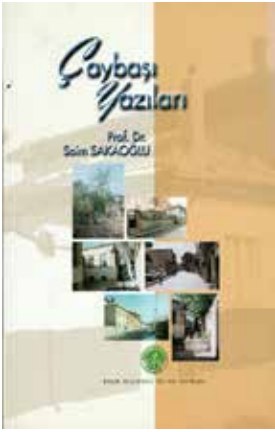
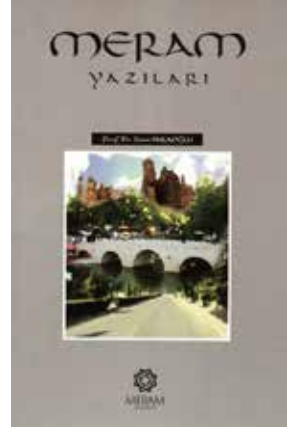
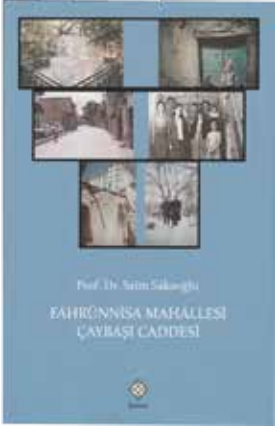
ca'ya ait değildir, rahatlıkla reddedebilirsiniz."

DOSTLARINA, MESLEKTAŞLARINA YILLIK MEKTUPLAR

Saim Hoca kıymetli bir ilim adamıdır. Aşılamayan makaleleri, geçilemeyen eserleri ortada. /... Ama o aynı zamanda beşerî münasebetleri de son derece mükemmel bir kültür adamıdır. Mesela her yıl yakın dostlarına, talebelerine, meslektaşlarına elektronik posta üzerinden 'yıllık mektup'lar yollar. Bunlar muhtasar kısa metinler değil, teferruatlı malumdur. Hakikaten yıllık gibi olan bu mektupların bir kısmı, şükürler olsun ki, bana da ulaşmıştı. Hocanın dost halkasına dahil olanlar, onun birikiminden, müktesebatından mutlaka istifade ederler. Ne de olsa Mehmet Kaplan talebesi! Onun gibi geniş ufuklu, müşterek çalışmalarına sıcak bakan bir organizatördür aynı zamanda. Bu 'yıllık mektup'ların dışında irtibat hâlinde olduğu özge dostları vardır. Onları da modern mektuplardan (e-posta) mahrum etmez. Benim 'Saim Sakaoglu Dosyası'nda böyle 20-30 mektup vardır ki ileride küçük bir kitaba bile dönüştürülebilir, inşallah diyelim.

KONYA BEREKETİ

Konya Selçuklu Medeniyetinin başkenti, merkezi ve odağı. /... Bereketli topraklarıyla biliniyor ama sadece arazisi değil ilim adamları da öyledir. Geçen yıl Konya TYB [Türkiye Yazarlar Birliği] beni bir konuşma yapmak için davet etmişti. İyi ki gitmişim. O gün Saim Sakaoglu Hocamızla bir arada olmak benim için unutulmaz bir armağan ve saadet vesilesi oldu. Toplantıdan sonra yeni neşredilen eserlerini lütfedip imzalayınca dünyalar benim olmuştu. **Ad Bilim Yazıları, Nasreddin Hoca Üzerine Yazılar, Fahrünnisa Mahallesi Çaybaşı Caddesi, Efsane Araştırmaları, Ansiklopedi Maddelerim I / Konya Üzerine Maddeler, Ansik-**

lopedi Maddelerim II / İstanbul Üzerine Maddeler, Sâim-Nâme ve Benim İstanbulum. Bu seçkin eserlerden, hatıratından birkaç kelâm ile bahsedelim.

Saim Hoca'nın bütün kitapları gibi Kömen Yayınları'ndan çıkan **Benim** İstanbulum 1959-1965 yılları arasında yaşadığı Dersaadet'i anlatıyor. Nehir gibi akıyor kaleme aldığı her yazı. Mesele **Ad Bilimi Yazıları** kitabının 13. Bölümü" "Meyve, Bitki, Çiçek ve Ağaç" başlığıyla başlıyor. Teberrüken bir parça okuyalım:

"Çocukluk ve gençlik çağları, arkasında kocaman bir bahçenin ve üzüm bağlarının bulunduğu iki katlı geleneksel bir evde geçen biri olarak Konya'nın bitki, bahçe ve çiçek kültüründen söz etmemek doğru olmayacaktı. Dağıtmakla bitmeyecek bir zenginliğe sahip olan şeker armudunun, kayısı ve erik türlerinin, nerdeyse bir mahalleye yetecek dut-

ların yetiştiği o bağ ve bahçelerin yerinde yükselen on iki katlı yapıları gördükçe zamanın mı, insanın mı daha hoyrat davrandığını anlayamıyorum.

Bu bölüm biraz bizim bahçe, biraz komşularımızın bahçeleridir. Biz, göz açıp o bağları ve o bahçeleri gördüğümüz için başka illerimizin bağ ve bahçelerine sırayı denk getiremedik. Kötahya fişnesini, tavşanbaşı elmasını, büzgülü üzümünü bir daha yiyemeyeceğim korkusu, damağımızda hâlâ izlerini taşıyan o günlerin hatıralarına sarılmaktadır.

Hüsnüyosuf olarak adlandırdığımız yıldız çiçeklerimizi, gündüzleri uyanık, geceleri kapanık olan uyku çiçeklerimizi, cânım sarmaşıklarımızı acaba bizlerden sonra kimler bir daha gündeme taşıyacaktır? Şu satırları okurken belki de bu çiçekleri gözlerinizin önüne getirecek, belki de kokusunu hissedeceksiniz. Bizim kuşak böyle bir kerpiç evli, çelenli duvarlı, meris duvarlı ortamlarda ömür sürmüşlerdi. Şimdiki gibi jiletli koruma tellerini hiç düşünmemişti ki..."

Aziz hocam, Allah'tan sağlıklı ve bereketli bir ömür diliyorum. Siz yazın, biz okuyalım. Değerlerimizi ve medeniyetimizi sayenizde daha çok sevelim.

ÖĞRETMEN ŞEFİK EREN ŞINIĞ (1925-1949)

Ercan
ARSLAN

Şefik Eren Bey 1925 (1341) Seydişehir Alaylar Mahallesi 178 nolu hanede dünyaya geldi. Babası Hacı Bacakların Hulusi Efendi, annesi Nazife Hanım'dır. Beş kardeştiler. Nadide (Eğilmez), Turan, Dürdane (Sayntürk), Şefik, Yılmaz. Öğretmen Şefik Bey'in dram dolu yaşamı küçük yaşlarda başladı. Annesi Nazife Hanım doğum üzerine vefat etti. Seydişehir Adliyesi'nde kâtip olan babası burada bir rüşvet hadisesine tanık oldu. Kendisinden bu konuyla ilgili olayda adı geçenlerin lehine tanıklık etmesi istendi. O bunu reddedince hakkında ortaya asılsız iddialar atıldı ve tutuklandı. Ceza evinde iken yaşadığı olayın ağırlığı ve eşini kaybetmiş olmanın verdiği acıya daha fazla dayanamayan Hulusi Bey kalp krizi sonucu vefat etti. Şefik Bey küçük yaşta hem öksüz hem de yetim kalmıştı. Bilinenin aksine İlköğrenimine Çivril'de değil Seydişehir Özek (merkez) okulunda başladı. Bunu yaptığımız arşiv çalışması ile tespit etmiş bulunuyoruz. Seydişehir Özek Okulu'na 1934-35 Eğitim Öğretim yılında 1.Sınıf B şubesine 76 okul numarasıyla kaydı yapılmıştı. Şefik Bey'in yaşadığı duygusal travma, derslerde başarısız olmasına yol açmıştı.1933-34 Genel Sürâçe Çizelgesinde derslerdeki başarı durumu şöyle ifade edilmişti: Türkçeler (Zaif), Hayat Bilgisi (Zaif), Hesap (Orta), Resim-Elişi (Orta), Jimnastik (Orta), Musiki (Orta), Hal ve Gidiş (İyi), Temizlik (Fena), Dış Bakımı (Orta), İntizam (Orta), Geldiği-Gelmediği gün 196/126 (8/42). Bu durum sonunda kendisi sınıf tekra-

rına kalmıştı.

Ablası Nadide Hanım ve eşi Cevdet Eğilmez Bey⁽¹⁾ (Denizli Çivril PTT Müdürü) onu sahiplendiler ve Çivril'e götürdüler. Şefik Bey öğrenim hayatına "Çivril 30 Ağustos İlkokulu" nda devam etti. Böylece hayatında yeni bir sayfa açılmış oluyordu. Yaşama yeniden tutunan Şefik Bey derslerinde son derece gayretli, başarılı bir öğrenciydi. Bu durum Isparta Gönen Köy Enstitüsü'nde (1940) Tarım Öğretmeni olan Çivrilli Osman Gürkan'ın dikkatinden kaçmadı. Ortaokul çağına gelmiş bu zeki çocuğu Çivril'den alarak görev yaptığı Gönen Köy Enstitüsü'ne kaydettirdi.

Şefik Eren Şınığ ve Öğrencileri.

(1) Habertürk TV'de program yapımcısı Eren Eğilmez bu aileden gelmektedir.

93	Maqrip	Kıp	Şafiq	120	Kayıf	orta	Kayıf	orta										
94	Ahmet	eyib	Zulfik	120	orta	ıf	ıf	orta	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf
95	Ahmet	ı	Yemmal	126	Şafiq	Kayıf	Kayıf	orta										
99	Abdullah	Kıp	Maqrip	101	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf
98	Haber	eyib	Şafiq	141	Kayıf	Kayıf	orta	orta										
83	Abdullah	Kıp	Zehra	126	ıf	ıf	ıf	orta	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf
90	Ahmet	ı	Haber	101	Kayıf	Kayıf	Kayıf	Kayıf										
101	Netali	eyib	Ahmet	127	Şafiq	Şafiq	Kayıf	Kayıf										
85	Ahmet	ı	Abdullah	127	ıf	orta	ıf	orta	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf
114	Abdullah	Kıp	Saımp	126	Kayıf	orta	Kayıf	orta										
119	Kayıf	eyib	Haber	127	orta	orta	orta	orta	orta	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf
120	Ahmet	ı	Ahmet	126	ıf	ıf	ıf	orta	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf	ıf

Şefik Beyin 76 numara ile kayıtlı olduğu Seydişehir Özek Okulu 1934-35 Genel Sürace Çizelgesindeki 1 B şubesindeki yeri.

Gönen Köy Enstitüsü öğrencileri 1946.

Şefik Eren Şınığ Bey Gönen Köy Enstitüsü'nü bitirdikten sonra, ilk ve son görev yeri olan Afyon'un Dinar ilçesi, Sütlaç Köyü İlkokulu'na öğretmen olarak atandı. Sütlaç İlkokulu beş derslikli idi. Lojmanı olmadığı için okulun bir bölümünde kalıyor, bazı hafta sonları ihtiyaçları için trenle Çivril'e ablası ve eniştesinin yanına gidiyordu. Bu süreçte fırsat buldukça İzmir'de Devlet Demir Yollarında memur olan Ağabeyi Yılmaz Şınığ'ı da ziyaret ediyordu. Bu ziyaretlerden birinde aile olarak ta-

mıştıkları İzmir Karşıyaka'dan bir bayanla nişanlanmıştı. 1949 yılı Ekim ayında bir Perşembe günü, görev yaptığı Sütlaç Köyü'ne komşu Bostancı Köyü'ne öğrencileriyle beraber geziye giderler. Bostancı Köyü İlkokulu tek derslikli eski bir bina'dır. Okulun öğretmeni Şefik Bey'in Enstitüden sınıf arkadaşı Mehmet Aydeniz'dir. Futbol maçı esnasında top patlar. Şefik öğretmen ve arkadaşı, topu tamir etmek için okula girerler. Bu esnada binanın arduvarı üzerlerine çöker. İki öğretmen

de yaralanır ancak Şefik Bey'in durumu ağırdır. Zor şartlarda Çivril'e götürülür. Doktor Şefik Gürsel, ağır omurilik tahribatı teşhisiyle durumun umutsuz olduğunu belirtir. Şefik Bey, öğretmen arkadaşları tarafından Çivril'den Sütlaç'a getirilir. Okul odasındaki yatağına yatırılır. Burada acılar içinde birkaç gün geçirir. Hasta yatağının başında, öğretmen arkadaşı Mehmet Aydeniz, köylülerden bir kaç kişi bekler ancak durumu gittikçe ağırlaşır. Cumhuriyet Türkiye'sinin ölkü dolu Şefik öğretmeni köy çocuklarını, öğrencilerini sayıklar. Kaderleri kendisiyle benzeşen köy çocuklarını, öğrencilerini, çiçeklerini yanına ister ve bu hal üzere vefat eder. Çileli geçen kısa yaşamı elim bir hadise ile 24 yaşında son bulmuştur.

Çivril'de de duyulan bu acı olay üzerine, bir grup öğretmen arkadaş, bir kamyonla Şefik Öğretmenin cenazesini Çivril'e getirmek üzere Sütlaç köyüne gider. Bu öğretmenler Süleyman Çavdaroğlu, Hasan Başkaya, Ali Dönmez, Rüştü Özen ve Mehmet Reşit Akay'dır. Yanlarında, beraber gittikleri öğretmenlerden birisinin Çivril' de misafiri olan bir üniversite öğrencisi de vardır. O da bu duruma çok üzülmüş ve duygulanmıştır. Şefik Öğretmenin cenazesi, arkadaşlarınca Çivril'e getirilir ve şehir mezarlığında toprağa verilir. Cenazeye ağabeyi Turan Şınığ'da katılmıştır. Şefik Bey'in şiir defteri, kitapları ve birkaç parça eşyası oradakilere hatıra olarak verilir⁽²⁾.

Dinar Sütlaç köyünden görüştüğüm Mustafa Sorudak Bey⁽³⁾ şunları aktardı: "Şefik Bey'in bir yıl öğrenci-

Şefik Bey ve Nişanlısı.

si oldum. Kendisi uzun boylu, ince sportif yapıydı. Öğrencilerine karşı çok şefkatli idi. Saz çalar, türkü söyler, şiir yazar ve okurdu. Evimiz okula çok yakındı. Onu sürekli olarak görüyorduk. Okulumuzun 90 civarında öğrencisi vardı. Değerli kelimesi onu anlatmaya yetmez. Bambaşka bir insandı. Öğretmenimiz bizi sürekli komşu köylere götürür, oradaki öğretmenler de öğrencileriyle bizim köye ve okulumuza gelirlerdi. Biz bu geliş gidişlerde birbirimizden çok şey öğrenir, çok mutlu olurduk. Bostancı köyünde yaşanan hadisede ben de orada okulun bahçesinde idim. Öğretmenimiz üst sınıflardan büyük öğrenciler, gençler ve diğer öğretmen arkadaşlarıyla futbol oynuyordu. Biz ise birinci sınıftaydık. Küçük olduğumuz için bahçenin bir kenarında kendi akranlarımızla oyun oynuyorduk. Hadise yaşanınca bizi olay yerine yaklaştırmadılar. O tarafta bir telaş yaşandı. Meraklı gözlerle bakmaya

(2) Şefik Bey'in Ağabeyi Turan Şınığ'ın kızı Mahizer Ermete (Doğum Tarihi ve yeri 1945 Bandırma) ile yaptığımız 6.5.2020 tarihli röportaj. Görüşmemizde Sayın Ermete babası ile beraber amcasının görev yaptığı Sütlaç Köyü İlkokuluna gittiklerini, amcasının okulun içinde küçük bir odada kaldığını, ona dair zihninde çok güzel karelerin olduğunu ifade etmişti. Ayrıca vefat hadisesinden sonra İzmir'de ilk öğretmenler günü töreninde amcamı andılar demiştir.

(3) Şefik Bey'in öğrencilerinden Mustafa Sorudak (D. 1940) ile yaptığımız 7.5.2020 tarihli röportaj

Şefik Bey'in Çivril Mezarlığı'ndaki mezar taşı.

Şefik Eren Şınığ'ın öğrencilerinden Mustafa Sorudak.

çalıştık fakat hemen etraftan bizleri seyreden köylüler, büyükler oraya geldikleri için bir şey göremedik. Hadiseden sonra yaralı olarak köyümüze getirildiğini çok iyi hatırlıyorum. Okuldaki odasına yatırmışlardı. Annemin yanına gelen komşu kadınları öğretmenim hakkında, yazık gencecik, ızdırıp içinde, günleri sayılıymış gibi sözler söylüyorlardı. Önceden de olduğu gibi o vakitte biz dâhil konu komşu ona yemek vs. götürdük. Sonra vefat ettiğini duydum” dedi.

Şefik Bey'in öğrencilerinden yalnızca bir isim İlkokul sonrası eğitim hayatına devam edebildi. Bu isim Tarihçi Prof.Dr. Mehmet Saray'dır⁽⁴⁾. Kendisiyle yaptığımız görüşmede Saray, “Köy Enstitüsünden yeni mezun olmuş son derece donanımlı, müşfik bir öğretmenimdi. Kendisinden Allah razı olsun” ifadelerini kullandı.

Bu hadiseye tanık olan üniversite öğrencisi olayı Ceyhun Atuf Kansu'ya anlatır. Şefik öğretmenin o duygu yüklü son sözlerini aktarır. Bu acı olay Ceyhun Atuf Kansu'yu çok etkiler. Şefik öğretmenin hatırasını, idealistliğini ölümsüzleştirmek

için Kansu; 1950 de “Dünyanın bütün çiçekleri” adlı anlamlı şiirini kaleme alır. Bu şiir her 24 Kasım'da o günkü içtenliğiyle Öğretmen Şefik Beyle beraber yurdumuzun dört bucağına iltisat iltisat esmekte, onu hatırlatmaktadır. Şiirin ilk kısımları, aile üyelerinin ifadelerine göre Şefik Bey'in son anlarında irticalen sayıklayıp söylediği mısralardır.

“Dünyanın Bütün Çiçekleri”

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Bütün çiçeklerini getirin buraya,
Öğrencilerimi getirin, getirin buraya,
Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
Bütün köy çocuklarını getirin buraya,
Son bir ders vereceğim onlara,
Son şarkımı söyleyeceğim,
Getirin, getirin...ve sonra öleceğim.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Kır ve dağ çiçeklerini istiyorum,
Kaderleri bana benzeyen,
Yalnızlıkta açarlar, kimse bilmez onları
Geniş ovalarda kaybolur kokuları.,
Yurdumun sevgili ve adsız çiçekleri
Hepinizi, hepinizi istiyorum, gelin görün beni,
Toprağı nasıl örterseniz öylece örtün beni.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Afyon ovasında açan haşhaş çiçeklerini
Bacımın suladığı fesleğenleri,
Köy çiçeklerinin hepsini, hepsini,
Avluların pembe entarili hatmisini,

(4) Prof.Dr.Mehmet Saray (D. 1942) ile 8.5.2020 tarihinde yaptığımız röportaj.

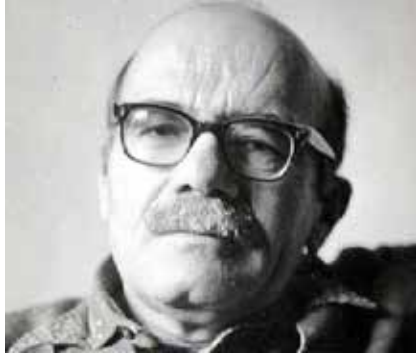
Çoban yastığını, peygamber çiçeğini de unut-
mayın,
Aman Isparta güllerini de unutmayın
Hepsini, hepsini bir anda koklamak istiyorum,
Getirin, dünyanın bütün çiçeklerini istiyorum.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Ben köy öğretmeniyim, bir bahçevanım,
Ben bir bahçe suluyordum, gönlümden,
Kimse bilmez, kimse anlamaz dilimden,
Ne güller fışkırır çilelerimden,
Kandır, hayattır, emektir benim güllerim,
Korkmadım, korkmuyorum ölümden,
Siz çiçek getirin yalnız, çiçek getirin.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Baharda Polatlı kırlarında açan,
Güz geldi mi Kop dağına göçen,
Yörükler yaylasında Toroslarda eğleşen,
Muş ovasından, Ağrı eteğinden,
Gücenmesin bütün yurt bahçelerinden
Çiçek getirin, çiçek getirin, örtün beni,
Eğün türkülerinin içine gömün beni.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
En güzellerini saymadım çiçeklerin,
Çocukları, öğrencileri istiyorum.
Yalnız ve çileli hayatımın çiçeklerini,
Köy okullarında açan, gizli ve sessiz,
O bakımsız, ama kokusu eşsiz çiçek.
Kimse bilmeyecek, seni beni kimse bilmeyecek,
Seni beni yalnızlık örtecek, yalnızlık örtecek.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Ben mezarısız yaşamayı diliyorum,
Ölmek istiyorum, yaşamak istiyorum,
Yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasin,
Tarumar olmasın istiyorum, perişan olmasın,
Beni bilse bilse çiçekler bilir, dostlarım,
Niçin yaşadığımı ben onlara söyledim,
Çiçeklerde açar benim gizli arzularım.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Okulun duvarı çöktü altında kaldım,
Ama ben dünya üstündeyim, toprakta,
Yaz kış bir şey söyleyen toprakta,
Çile çektim, yalnız kaldım, ama yaşadım,
Yurdumun çiçeklenmesi için daima yaşadım,
Bilir bunu bahçeler, kayalar, köyler bilir.
Şimdi sustum, örtün beni, yatırın buraya,
Dünyanın bütün çiçeklerini getirin buraya.

Ceyhun Atuf Kansu

Seydişehirli olarak Öğretmen Şefik Bey'e vefa borcumuzun olduğunu düşünüyorum. Çocukluk yılları ve eğitim hayatı çilelerle geçen,

**Şefik Eren Şınığ'ın öğrencilerinden
Prof.Dr.Mehmet Saray.**

Ceyhun Atuf Kansu.

kendisi henüz mesleğinin baharında-
dayken hayata veda eden mahzun
bir şahsiyet. Onun aziz hatırasını ve
adını mutlaka şehrimizde yaşatma-
lıyız. Küpe dağlarının çiçekleri gibi
olan Seydişehirli öğrencilerimiz, Şe-
fik Eren Şınığ ismini bir kıvılcım gibi
kalplerinde taşımaları. Yaşamını
bilmeliler. Şefik Bey romanlara,
filmlere konu olacak bir hayat yaşa-
mıştır. Yazarlarımızın bu konuya
eğilmelerini ümit ederim. Araştır-
mamızda değerli bilgilerini bizden
esirgemeyen aile üyeleri Mahizer
Ermete, Ülkü Sayıntürk, Ülker Eğil-
mez, Münevver Şınığ, Yüksel Çalgın
Hanımefendilere, Dinar Sütlaç Kö-
yünden Mustafa Sorudak Bey'e ve
Prof.Dr.Mehmet Saray'a teşekkürle-
rimi sunuyorum.

MÜFTÜ ABDULLAH EFENDİ MESCİDİ ve MESCİDİN BANİSİ MÜFTÜ ABDULLAH EFENDİ'NİN HAYATI

Müsevidzade Abdullah Vahdi Efendi diye anılır. Konya Ereğli'sinde doğdu. Kör Müsevvid namıyla mâruf Mustafa Fehmi Efendi'nin küçük oğludur. Babası ile birlikte Hadim'e göç etti. Bir süre Hadim'de kaldıktan sonra, Şehit Ahmet Efendi'nin vefatına müteakip Konya'ya yerleştiler.

İlk tahsilini babasından alan Abdullah Vahdi Efendi, Kırkağaçlı Süleyman Efendi'de ve Konya Müftüsü Abdülehad Efendi'de okudu. Son icazetini Özdemirî Hacı Mustafa Efendi'den aldı.

Abdullah Vahdi Efendi, Belviranlı İsmail Hakkı Efendi'ye verdiği icazetnamede, Kırkağaçlı Hacı Süleyman Efendi'den üstadımız, şeyhimiz ve mürşidimiz diye bahseder.

Babasının Cevizaltı'nda kurduğu Müsevvit Medresesi'nde uzun yıllar müderrislik yaptı ve pek çok talebe yetiştirdi.

1874 yılında 115 talebesine, Buhari-i Şerif, Celâl ve Tastikat, 180 talebesine Buhari-i Şerif, Tefsir-i Kadı Beyzavî ve Gülistan, 1877-1878 yıllarında yine 180'er talebesine aynı dersler yanında Kudurî, ondan sonraki yıllarda da vefat edinceye kadar benzer dersleri okutmaya devam etti. Aynı yıllarda Konya'da okuttuğu talebe sayısı ve ders çeşidi itibarıyla dikkat çeken müderrisler, Mehmet Said Efendi, Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi, İbralah Mustafa Efendi, Köse Hasan Efendi, İçelli Hocazade Mehmet Efendi ve Abdullah Vahdi Efendi'dir.

1874 yılında vefat eden Müftü Kafalızade Mehmet Said Efendi'nin yerine 1875 yılında Konya Müftülü-

ğü'ne getirildi. Bu tarihten vefat ettiği 1886 yılına kadar görevi devam etti.

Müftülük görevinden aldığı 185 kuruş, Sultan Selim Camii Muhad-disliği'nden aldığı 125 kuruşla geçirir, hiç kimseden bir şey kabul etmezmiş.

Mevlâna Dergâhı postnişinlerinden Veled Çelebi'nin, SÜSAM'da bulunan Mesmûat ve Birinci Cep Mecmuası isimli yazma eserinde, Abdullah Vahdi Efendi hakkında şu övücü satırlara yer verir:

“Konya Müftüsü Müsevvit-zade Abdullah Efendi, Ashab-ı Kiram numûnesi gibi mübarek ve muhterem bir zat idi. Züht, verâ ve takvasıyla beraber, bezle-gü, hoş sohbet, hafifü'r-rûh, gayet lâtifeyi sever idi.

Esbak Konya Müftüsü Müsevvit-zade Vahdi Efendi, sıyt-i kemâl ü takvası bu havalıyı (Konya cihetlerini) istilâ eden bir âlim-i zahit idi. Pek gençliğimde meclis-i âlilerine eriştim. Sultan Selim Camii'nde Perşembe günü Buhari-i Şerif okuturdu. Dersine ulema ve müderrisin hazır olurlardı.” (Mesmûat, s. 57)

Abdullah Vahdi Efendi, Müşir Mustafa Paşa, Hacı Ali Paşa, Şair Ziya Paşa, Mehmet Akif Paşa, Müşir Mehmet Said Paşa dönemlerinde müftülük yaptı. Valiler Müftü Efendi'yi sever ve onun ağır lâtifelerine katlanırlarmış.

Bir gün, zamanın valilerinden birisi hocayı evinde ziyarete gelmiş. Hoca o sırada, akması için dama bakıyormuş. Hoca, aşağıdan Vali Paşa'yı dama çağırıp, gezindirmeye başlamış. Vali, Hocaya damda kendisini

niye dolaştırdığını sorunca Abdullah Efendi, sakın sakın şu cevabı vermiş:

“- Efendim! Zâlimlerin bastığı yerde ot bitmez de ondan dolaştırıyorum!”

Damı çiğneyip indikten sonra Hoca, Vali Paşa'yı odasına almış ve:

“- Vali bey! Buyurun, bir çorbamızı için!” diyerek, sofrasına davet etmiş.

Şimdiki nesil pek bilmez. Evvel-den damlar kara örtü dediğimiz toprakla örtülür, ot bitmemesi için de dama tuz ve çorak toprak dökülürdü. Ot biten dam akardı.

Abdullah Efendi'nin kibar-ı evliyadan, muhterem bir zat olduğu rivayet edilir. Onunla ilgili pek çok hatıradan birisi şöyledir:

Vefatından sonra müftü efendiye saygı duyan bir Mevlevi dervîşi, kabrinin başına bir kayısı fidanı dikmiş. Fidanı da sık sık sularmış. Bir gün dervîş rüyasında Abdullah Vahdi Efendi'yi görür.

Abdullah Efendi, dervîşe şöyle der:

“- Erenler yeter artık, dam akmaya başladı!”

Âlim, fazıl ve züht ü takva sahibi bir zat olan Abdullah Vahdi Efendi, 1886 yılında vefat etti ve Mevlâna Dergâhı Haziresi'nde babasının yanına defnedildi.

Abdullah Efendi'nin müderrisliğini yaptığı medrese, babası Müsevvit M. Fehmi Efendi'nin inşa ettiği Cevizaltı (Müsevvit Efendi) Medresesi'dir. Vefatından sonra öğrencisi aynı zamanda damadı Aladağlı Mehmet Efendi bu medresenin müderrisliğine getirildi. Merhumun diğer bir damadı da Beşkazalı Mehmet Emin Efendi'dir.

Rahmetli Mahmut Sural Bey, kabir taşının 1927 yılında sökülmesinden sonra torunları tarafından götürüldüğünü zikreder.

Abdullah Vahdi Efendi, Dr. Av. Mehmet Ali Uz'un büyük dedesinin

Müftü Abdullah Efendi Mescidi'nin yandan görünümü.

Müftü Abdullah Efendi Mescidi'nin giriş kısmı.

küçük kardeşidir.⁽¹⁾

Müftü Abdullah Efendi Mescidi, 1880 yılında inşa edilmiştir. Bu mescit Köprübaşı Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Eserde yapım malzemesi olarak taş ve kerpiç kullanılmıştır. Dikdörtgen planlı mescide giriş doğu cephesindedir. Yakın tarihte tavanı betonarme olarak yenilenmiş ve üstü kiremit çatı ile örtülmüştür. Güney cephede yer alan basık kemerli iki pencere ile harim aydınlatılır. Kuzey ve batı cephe sağırdır. Mahfil ahşap malzemenen yapılmıştır. Minber ahşaptan olup sade görünümlüdür. Mihrap mermerden yapılmış ve

(1) <http://konyaninalimvehocalari.konyacami.com/abdullah-vahdi-efendi/>

Çeşmenin kitabesi ve çini madalyonlar.

Müftü Abdullah Efendi Çeşmesi.

mukarnaslı özellik arz etmektedir. Bu mihrabın eski bir Selçuklu mescidinden getirildiği bilinmektedir.⁽²⁾ Ayrıca mihrabın mescidin yüz metre ilerisindeki yıkılan Şücaeddin Camii'nden getirildiği Dr. Mehmet Ali Uz tarafından belirtilmektedir.

Karatay İlçesi, Nakipoğlu Mahallesi, Köprübaşı Caddesi, Müftü Abdullah Efendi Mescidi'nin duvarında yer alan çeşme, kitabesine göre 1924 yılında inşa edilmiştir. Yapım malzemesi düzgün kesme taş ve mermer olan eser, tek cepheli bağımsız bir sokak çeşmesidir. Basık yuvarlak kemerli çeşmenin iki yanındaki ayaklar profiller ile hareketlendirilmiş; mus-

luk aynası kare pano içinde dairevi silmelerle süslendirilmiştir. Kemerin üstünde, kitabe ile iki yanında çini madalyon süslemeler bulunmaktadır. Taş saçak silmesinin üstü sonradan üzeri kurşun kaplamalı ahşap saçakla örtülmüştür. Çeşmenin yalağı ve sekileri mevcuttur. Kitabenin üzerindeki yazılar Osmanlıca ve Arapça'dır. Kitabenin üzerinde şöyle yazmaktadır:

Barekallahu Te'ala

Bismillahirrahmanirrahim

"Ve sekahüm rabbühüm şeraben tahura"

Oldu matarla şirin ab-ı çeşme zira

1339-1342

Mâşâallah

Anlamı

Allah Teala mübarek etsin. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. "Rableri onlara tertemiz bir içecek çıkarır." Yağmur (suyu) la tatlandı bu çeşme. 1924. Maşallah⁽³⁾

Bir gün Köprübaşı Caddesi'nde yürürken Müftü Abdullah Efendi Mescidi ve Çeşmesi'ne rastladım. Mescidin ve çeşmenin yapılış tarihleri dikkatimi çekti. Bu iki yapıyı incelediğimde bakımsız ve metruk bir halde olduklarını gördüm. Bu durum ziyadesiyle beni müteessir etti. Daha sonra bu mescidin son durumu ile ilgili araştırma yaptığımda kullanıma açık olmadığını da öğrendim. Bu tarihi mescit, banisi de dikkate alındığında içinde bulunduğu durumdan bir an evvel kurtarılmalıdır. Bu durum restorasyon ile mi yoksa yıkılarak yeniden yapılarak mı düzelir bilemiyoruz. Söylemek istediğimiz mescidin bir an evvel ibadete açılmasıdır. Hem bu konunun önemine binaen hem de tanıtım amaçlı olarak Müftü Abdullah Efendi Mescidi ve Çeşmesi'nin yanı sıra bu mescidin yapılmasını sağlayan zat olan Müftü Abdullah Efendi'nin de hayatından kısaca bahsettim.

(2) Konya İli Merkezi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri, Cami ve Mescitler s. 195, 2010.

(3) Konya'nın Tarihi Çeşmeleri, s. 179, Şubat 2013.